

Temat: Interwencje rządowe

Światowy biznes bananowy

Unia Europejska jest największym konsumentem i importerem bananów na świecie. W 2012 roku w Unii Europejskiej skonsumowano 5,19 milionów ton bananów, z czego 4,1 milionów pochodziło z importu a 0,65 milionów z wewnętrznej produkcji. Głównym eksporterem bananów do UE są państwa Ameryki Łacińskiej (3,56 mln ton w 2012 r.). Na drugim miejscu są kraje ACP (czyli państwa Afryki, Karaibów i Pacyfiku), z którymi (jako relatywnie niedawnymi koloniami) niektóre z państw EU mają silne związki kulturowe, polityczne i gospodarcze (eksport bananów do UE wynosił 0,98 mln ton w 2012 r.¹). Produkcja bananów w Ameryce Łacińskiej ma miejsce na dużych plantacjach, natomiast karaibskie banany są uprawiane na niewielkich plantacjach i trudno jest produkować je tanio w dużych ilościach.

Stany Zjednoczone są drugim co wielkości importerem bananów. W 2012 import Stanów Zjednoczonych wynosił 4,3 milionów ton bananów i pochodził głównie z państw Ameryki Łacińskiej.

Istnieje cały złożony system porozumień handlowych, które regulują jakie kraje na jakich warunkach mogą eksportować banany na które rynki. Jest to jedna z istotnych kwestii dyskutowanych na forum Światowej Organizacji Handlu (WTO), która musiała m. in. interweniować w „wojnie bananowej” między USA a UE. Ogólnie rzecz biorąc, UE obstaje za preferencjami handlowymi dla państw ACP i wysokimi cłami i licencjami importowymi dla eksporterów z Ameryki Łacińskiej, podczas gdy USA forsuje obniżanie ceł i liberalizację handlu, które wzmagają konkurencję i prowadzą do obniżenia cen. Stany Zjednoczone aktywnie angażują się w „wojnę bananową”, ponieważ to w Stanach Zjednoczonych siedziby mają największe korporacje handlujące południowoamerykańskimi owocami (m.in. Chiquita, Dole, Del Monte).

¹ http://ec.europa.eu/agriculture/fruit-and-vegetables/product-reports/bananas/statistics/supply_en.pdf

"Wojna bananowa"

"Wojna bananowa" rozpoczęła się w 1993 r., gdy w ramach integracji rynków wewnątrz UE przyjęto jednolite zasady handlu bananami, przewidujące preferencyjne warunki dla ubogich państw ACP. Preferencyjne warunki polegały na zamrażaniu kwot importu bananów z Ameryki Łacińskiej (do 100 tys. ton) oraz gwarantowaniu cen minimalnych dla rodzimych (tzn. z państw UE) producentów bananów. Zaprotestowali wówczas eksporterzy bananów z Ameryki Łacińskiej (m.in. Ekwador, Gwatemala, Honduras i Meksyk) oraz Stany Zjednoczone.

Światowa Organizacja Handlu WTO oceniła działania UE jako złamanie zasad wolnego handlu. UE została zmuszona do zmiany zasad lub zapłacenia odszkodowania. W 2001 r. USA i UE wypracowały kompromis, zgodnie z którym kwota importu "bananów dolarowych" została zwiększona ze 100 tys. ton do 2 653 tys. ton rocznie i zrezygnowano z systemu cen gwarantowanych dla rodzimych producentów.

W 2006 roku osiągnięto kolejny kompromis, polegający na odejściu od kwot importowych a zastosowaniu tylko ceł. W wyniku ciągnących się negocjacji UE ustaliła cła w wysokości 176 euro za tonę (ta kwota została i tak obniżona z proponowanych początkowo 230 euro za tonę) ustalając jednocześnie kwotę 775 tys. ton rocznie importu zwolnionego od ceł dla eksporterów z państw ACP. W 2009 roku, w wyniku kolejnego kompromisu, cła spadły do 148 euro za tonę i UE zgodziła się na kolejną obniżkę tych ceł do 114 dolarów za tonę rozkładając tę obniżkę na 9 lat. Jak się można domyślić, dotychczas chronione Państwa ACP mocno skrytykowały Unię za obniżenie tych ceł. Z drugiej strony, zwolennicy ugody zwracali uwagę na straty, jakie ponosiły rozwijające się państwa Ameryki Łacińskiej oraz na koszty, jakie w wyniku podwyższonych ceł ponosili konsumenci UE. Szacunki wskazywały na 2 miliardy dolarów strat w porównaniu ze 150 milionami zysku dla eksporterów z państw ACP (Borrell, 1999).

Unia Europejska wyszła naprzeciw oczekiwaniom państw ACP i wyasygnowała znaczne fundusze dla eksporterów bananów przeznaczone na dostosowanie się do nowych realiów. W latach 1999-2008 ta pomoc wynosiła 450 milionów euro.

Statystyki:

Poniżej strony z odpowiednimi statystykami. Studenci mogą sami śledzić ceny, podaż i import.

http://ec.europa.eu/agriculture/fruit-and-vegetables/product-reports/bananas/index_en.htm

Ciekawostki:

Rozporządzenie unijne dotyczące krzywizny banana:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994R2257:PL:HTML>

Źródła:

http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min05_e/brief_e/brief22_e.htm

http://ec.europa.eu/agriculture/bananas/index_en.htm

ZADANIA:

1. Zakładając, że w UE zaprzestano produkcji bananów proszę przeanalizować łączne zmiany nadwyżek konsumenta, eksporterów bananów, wpływy budżetu unijnego i bezpowrotną stratę społeczną na rynku bananów po wprowadzeniu cła 0,2 Euro od każdego sprzedanego kilograma bananów. Analizę tę proszę przeprowadzić dla trzech przypadków:

- i) Odwrotna funkcja popytu: $P(Q)=100-Q$ i odwrotna funkcja podaży importowanych bananów dana wzorem: $P(Q)=20+Q$ (Q – ilość w kg, P – cena w Euro).
- ii) Odwrotna funkcja popytu: $P(Q)=100-Q$ i odwrotna funkcja podaży importowanych bananów dana wzorem: $P(Q)=60$ ($a>c$)
- iii) Odwrotna funkcja popytu: $P(Q)=100-Q$ i funkcja podaży importowanych bananów dana wzorem: $Q=40$.

2. W Unii Europejskiej funkcja popytu rynkowego na banany dana jest wzorem: $Q(P) = 500 - 0.6 P$, gdzie Q to ilość w kg a p to cena w Euro. W wyniku fiaska kolejnych negocjacji pomiędzy UE a Stanami Zjednoczonymi UE całkowicie zablokowała import bananów z Państw Ameryki Łacińskiej. Jedyna podaż bananów pochodzi zatem z ich importu z państw ACP i jest opisana funkcją: $Q(P) = 0.4P$, gdzie Q – ilość podana w kg, P – cena w Euro.

- a) Proszę określić warunki równowagi na tym rynku tj.: cenę oraz ilość sprzedawanych bananów.
- b) Jeśli parlament UE chce wesprzeć konsumentów i eksporterów bananów z państw ACP i wprowadzi dopłaty (subsydium) w wysokości 0,2 Euro do każdego kilograma bananów, to jaka wtedy ustali się równowaga na rynku?
- c) Alternatywnie, jaką cenę maksymalną powinien ustalić parlament UE aby zagwarantować konsumentom taką samą nadwyżkę jaką mogą osiągnąć przy rozwiązaniu z pkt. b)?
- d) Ile wydatków poniesie parlament UE na subsydia (pkt. b), a ile na dostarczenie brakującej ilości bananów zakładając, że musi kupić je zagranicą po cenie „w”? Przy jakiej wysokości „w” parlament będzie głosował za rozwiązaniem z podpunktu c)?
- e) Za wprowadzeniem którego rozwiązania (subsydia, czy cena maksymalna + dostarczanie brakującej ilości towaru) będą opowiadali się konsumenci, a którego producenci (wyjaśnienie na podstawie obliczeń nadwyżek producenta i konsumenta)

3. W Unii Europejskiej funkcja popytu na banany z państw APC wynosi: $Q(P) = 5000 - P$, natomiast funkcja podaży tych bananów przyjmuje postać: $Q(P) = -500 + P$ (Q - ilość bananów w tonach, P - cena w Euro).

- a) Proszę określić warunki równowagi na tym rynku tj.: cenę oraz ilość sprzedawanych w Unii bananów z państw APC.

Unia Europejska postanawia na skutek pogarszających się stosunków między Unią a państwami APC ograniczyć import bananów z tych krajów. Rozważane są dwa różne instrumenty. Pierwsza możliwość to namówić importerów bananów, aby dobrowolnie ograniczyli swój import do 1500 ton rocznie. Druga to nałożenie na import cła w wysokości 1500 Euro od tony.

- b) Jak zmienią się warunki równowagi po wprowadzeniu tego typu ograniczeń?
- c) Jak rozwiązania te wpłyną na dobrobyt społeczny w Unii?
- d) Które rozwiązanie będą woleli konsumenci, które importerzy, które władze Unii?

4. Załóżmy, że jeden z producentów unijnych bananów został monopolistą na rynku bananów w UE i napotyka on krzywą popytu na banany: $Q(P) = 20P^{-3}$. Koszty krańcowe monopolisty są stałe i równe 50 Euro za tonę bananów. Z powodu rosnącej dziury budżetowej Parlament Europejski wprowadza podatek w wysokości 7 Euro za tonę bananów. O ile wzrośnie cena rynkowa bananów? O ile spadnie jego sprzedaż i konsumpcja? Jakie będą wpływy do budżetu unijnego z tytułu wprowadzenia podatku?